

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार”- शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे
Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur Sanchlit

Padmabhushan Dr. Vasantodada Patil Mahavidyalaya,
Tasgaon, Dist- Sangli, Pin-416312
DEPARTMENT OF HISTORY

**Savitribai Phule
Lecture Series**

Date: 03/01/2018

**A Report Submitted to
IQAC, Internal Quality Assurance Cell
Padmabhushan Dr.Vasantodada Patil Mahavidyalaya,
Tasgaon, Dist- Sangli, Pin-416312**

Organized by
Department of History

**Head
Dr.C. G. Patil
Department of History
Padmabhushan Dr.Vasantodada Patil Mahavidyalaya,
Tasgaon,**

2017-2018

A Report of Lecture Series

Title of Programme	: Lecture Series on Saitribai Phule
Organizing Department	: History
Date	: 03/01/2018
Venue	: Room No. 26
No. of Participants	: 48 (Male: 34, Female:14)
Coordinator	: Mr. G. K. Patil
Principal	: Prin. Dr. R.R. Kumbhar

All participants were talked into various themes of Savitribai phule's biography. The students have responded to well presentation. Eventually all participants agree with should be the genders equality as well as human behavior should be changed. This entire activity conducted by Mr. G. K. Patil and Dr. C. G. Patil has assisted for this activity. Hon. Prin. Dr. R. R. Kumbhar has guided and cooperated well for the proramme.

“ज्ञान विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठीच शिक्षण प्रसार”

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापुजी साळुंखे.

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था कोल्हापूर संचलित

पद्मभूषण डॉ.वसंतदादा पाटील महाविद्यालय,तासगांव.

इतिहास विभाग

(२०१७-१८)

स्टुडंट फोरम आयोजित

सावित्रीबाई फुले व्याख्यानमाला

बुधवार दि. ३ जानेवारी २०१८

सकाळी - ९ - ०० वा.

प्रास्ताविक व स्वागत : १) सुप्रिया शेळके.

प्रमुख अतिथी : पूजा माळी. बी.ए. भाग ३.

२) प्रगती रोकडे. बी.ए. भाग ३.

अध्यक्ष : प्रा.जी.के.पाटील.

आभार : राणी सणगर.

सूत्रसंचलन : अक्षय चव्हाण, स्वप्नील माळी.

सावित्रीबाईचे निवर्ण

सन १८९६-९७ मध्ये महाराष्ट्रात फ्लेगच्या
 शाखीने चुभाकुळ धानळा होता. फ्लेगच्या
 भीतीने लोक गाव सोडून रानावनात जाऊ लागले.
 विशेष सरकारने फ्लेग निवारणार्थ केंद्र उभारली.
 माण शेगाच्या संशोधने लोकांवर मुळभू होऊ लागले.
 'सत्यशोधक समाजाने' पुणे आणि परिसरात
 फ्लेग निवारणार्थ कार्य सुरु केले. सावित्रीबाई
 फ्लेगग्रस्त लोकांचे उपचार आपला मुलगा
 डॉ. मशवत यांच्या दवाखान्यात करत असत.
 फ्लेगच्या साखीतून लोक बरे होत होते.
 सावित्रीबाई शेगाची सेवा करत होते. सुढवा
 गावातील फ्लेगने ग्रसलेल्या पंडुरंग भायकवाड
 या मुलास सावित्रीबाईंनी स्वतः पाठीवर होऊन
 उपचारास नेले. तेव्हा ती फ्लेगचा संसर्ग आला.
 फ्लेगशी लुढता लुढता १० मार्च १८९७ रोजी
 सावित्रीबाईंचे अवस्था ६८ व्या वर्षी निवर्ण झाले.

२७

6

सावित्रीबाईंनी शिक्षण कार्य पार पाडत असताना मुळांना मानसिकदृष्ट्या सेवेदनशील बनविण्यावर भर दिला. केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता व्यावहारिक ज्ञान सुद्धा दिले. शुद्धाच्या मुळांची शाळा स्वतः सावित्रीबाई व फातिमा शेख यांनी चालविली. त्याचबरोबर शिक्षक प्रगत व प्रशिक्षित असणाऱ्या पाहिजे यावर भर दिला. शैक्षणिक क्षेत्रात अभूतपूर्व कार्य करणाऱ्या सावित्रीबाई व जोतिराव यांच्या कार्याने परकीय नव्हे तर सरकारही भारावून गेले. शाळेतून मुळांची प्रगती पाहून कुळे बापत्यांच्या सरकारने गौरव केला.

सत्यशोधक समाज

सामाजिक सुधारणेसाठी व लोकांच्या हितासाठी जोतिरावानी दि. २३ सप्टेंबर, १८७३ रोजी सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली. या समाजाच्या माध्यमातून त्यांनी स्वातंत्र्य, समता, व बंधुतेचे विचार रुजविण्याचा प्रयत्न केला. कनिष्ठ वर्गाला मानसिक गुलामगिरीतून मुक्त करणारी यत्ने या माध्यमातून निर्माण झाली. सर्व मानव प्राणी ही एकाच परमेश्वराची लेकरे आहेत. हे सत्यशोधक समाजाचे ह्येय कृतीत आणण्यासाठी महात्मा फुले व जोतिबा सावित्रीबाईंनी मोठे कार्य केले.

सन १८७६-७७ मध्ये महाराष्ट्रात धीषण पुष्काळ पडला. माणसे व जनावरे मरू लागली. अशा परिस्थितीतून समाजाला सोडविण्यासाठी जोतिराव सावित्रीबाईंनी अनेक अन्नहागाची स्थापना केली. ज्वालंदा प्रतिकंधा बंद उभारले. विधवा पुनर्विवाहास समाज मान्यता मिळावी यासाठी यत्ने सुरु केल्या. सतीची ज्वाल बंद केली, नाभिकांचा संप दंडू आणला, अस्पृश्यता निवारणासाठी यत्ने केली.

त्या काळखंडात पुण्यासारख्या शहरात मुलींची शाळा सुरु करून ती चालवणे अवघड होते. सावित्रीबाई व जोतिबा स्वतः धरोधरी जाऊन पालकांना शिशुणाचे महत्त्व व आवश्यकता पटवून देत. समातन्थांना जोतिबा व सावित्रीबाईंची शाळा देशद्रोही व समाजद्रोही वाटली. त्यांनी सावित्रीबाईंना त्रास देण्यास सुरुवात केली. त्यांच्या अंगावर चिखल फेकणे, दगड मारणे, शिव्या देणे सुरु केले. मात्र सावित्रीबाईंनी त्रास सहन करत आपले काम सुरुच ठेवले. इतके करूनही समातन्थांचे समाधान झाले नाही. त्यांनी जोतिबांच्या वडीलांना सांगितले की जे धराबाहेर जाणे प्रशस्त नाही. हामीच्या, समाजाच्या रोष ओढवेल, बेअरु होईल असे सांगितले. नाइलाजाने गोविंदरावांनी धर सोडल्यास सांगितले. फुले दांपत्याने स्त्री शिशुणासाठी धर सोडले.

सन १८४८ ते १८५२ या काळावधीत जोतिबा व सावित्रीबाईंनी पुणे व बाहेर पुण्याबाहेर राहून १८ शाळा सुरु केल्या. महात्मा फुलेंनी शैक्षणिक कार्याला चालना व दिशा मिळावी यासाठी कार्यकारी मंडळ स्थापन केले.

या सर्वांवर मात करण्यासाठी सावित्रीबाई व ज्योतिबांनी शिशाचा कार्य हाती घेतले. व सगी- शिशावर भर दिला.

अहमदनगर येथील अमेरिकन मिशनमधील मिस फरारबाईंनी चालविलेल्या मुलींच्या शाळेला ज्योतिरावांनी भेट घेतली. तेथील सगी शिशा पदछातीने ज्योतिराव प्रभावित झाले. स्त्रियांच्या शिशासाठी ज्योतिरावांची असणारी तळमळ पाहून त्यांना सहकार्य करण्याचे मिस फरारबाईंनी अभिप्रेत दिले.

तसेच सगी शिशा व त्यांच्याबाबत युधारणा होण्यासाठी त्यांची सुरवात धरापाहून करण्याचा आग्रह ज्योतिरावांनी धरला. ज्योतिरावांनी सावित्रीच्या सहकार्याने पुण्यातील बुधवार पेठेतील भिडे-वाड्यात दि. १ जानेवारी, १८६० रोजी पहिली शाळा मुक्त केली. भारतातील पहिली मुलींची शाळा होय. या शाळेत सगी-शिशाचा पाया भारतात घातला. ह्या शाळेच्या पहिल्या सगी शिक्षिका व मुख्याध्यापिका सावित्रीबाई होत्या. सुरवातीला शाळेच्या परावर फक्त सहा मुली होत्या.

- ① अन्नपूर्णा जोशी.
- ② सुमती मोकाशी.
- ③ दुर्गा देशमुख.
- ④ माधवी बाले.
- ⑤ सोनू पवार.
- ⑥ जानी करडिले.

Student Participantas

Roll No.	Gender	Student Name
	MALE	ASHTEKAR AJINKYA ASHOK
1.	MALE	BHOSALE AJAY BABURAO
2.	MALE	CHAVAN AJAY PRAKASH
3.	MALE	CHAVAN AKSHAY TANAJI
4.	FEMALE	CHAVAN MAYA BALASO
5.	MALE	DESAI AMAR RAGHUNATH
6.	MALE	DESHMUKH AKSHAY SURESH
7.	MALE	DEVMANE SACHIN DILIP
8.	MALE	DHOTRE AKASH VILAS
9.	MALE	GADIKAR SADIK NAIEM
10.	MALE	GAIKWAD VIJAY MANOHAR
11.	MALE	GURAV ABHIJIT RAJARAM
12.	MALE	GURAV ADITYA VIKAS
13.	MALE	HAJARE GANESH POPAT
14.	MALE	INGAWALE MAHESH BABASAHEB
15.	FEMALE	JADHAV NIKITA LAXMAN
16.	MALE	JADHAV SUNIL HANMANT
17.	MALE	JAMDADE SOURABH JAYSING
18.	MALE	KADAM SUJIT SUDHAKAR
19.	FEMALE	KASTURE MAYA RAMCHANDRA
20.	MALE	KHARAT SAMEER TANAJI
21.	FEMALE	KONDALKAR MAYURI TUKARAM
22.	MALE	MADANE AMIT MAHADEV
23.	MALE	MALI ATUL EKNATH
24.	FEMALE	MALI POOJA KESHAV
25.	MALE	MALI ROHIT RAJENDRA
26.	MALE	MALI SWAPNIL RAJENDRA

27.	MALE	MANDALE NITIN ANNA
28.	FEMALE	MANE SONALI SHAMKUMAR
29.	FEMALE	MHETTAR ANUJA MARUTI
30.	MALE	MOHITE SHUBHAM MANIK
31.	MALE	MOKASHI KISHOR SHAMRAO
32.	MALE	PATIL OMKAR SHASHIKANT
33.	FEMALE	PATIL PALLAVI RAJARAM
34.	FEMALE	PATIL SUBHANGI BHUJANG
35.	MALE	PATIL SURAJ PARSHRAM
36.	MALE	PATIL YOGESH KUMAR
37.	MALE	PAWAR HRISHIKESH SANJAY
38.	MALE	PAWAR SURAJ KISAN
39.	FEMALE	ROKADE PRAGATEE SHARAD
40.	FEMALE	SARGAR RESHMA HINDURAO
41.	FEMALE	SHELAKI RANI GOVIND
42.	FEMALE	SHELAKI SUPRYA POPAT
43.	MALE	SHENDAGE TEJAS ARUN
44.	MALE	SHINDE ATUL ARUN
45.	FEMALE	THITE PRAJAKTA SHANKAR
46.	MALE	YEDAKE ATUL KANTILAL
47.	MALE	ZAMBRE DHONDIRAM MADHUKAR
48.	MALE	ZAMBRE PRASHANT LALASAHEB